

ПРЕХОДЪТ КЪМ ЦИФРОВО ТЕЛЕВИЗИОННО РАЗПРЪСКВАНЕ – БЪЛГАРСКИЯТ МОДЕЛ?

проф. Антони Славински - НБУ

Какво е съотношението на силите между основните играчи в сектора, колко добре е развита телевизионната инфраструктура, как потребителите възприемат новите услуги и технологии са ключови проблеми, които забавят или ускоряват процеса на преминаване към цифрово излъчване. Това са и причините някои държави вече да са приключили прехода, а други (като България, Румъния и Словакия) да се намират едва в началото на пътя. В таблица 1 са показани сроковете за започване и завършване на процеса на цифровизация, както и технологията на компресиране. Така например Люксембург, Холандия, Финландия и Швеция вече повече от година излъчват с изцяло цифров сигнал. Голяма заслуга за напредъка им обаче има фактът, че са пазари със силно проникване на аналогова кабелна телевизия.

Таблица 1

Country	Digital launch	Compression format	Analogue switch off
Great Britain	1998	MPEG-2	2012
Sweden	1999	MPEG-2	completed (2007)
Spain	2000/ 2005	MPEG-2	2010
Finland	2001	MPEG-2	completed (2007)
Swiss	2001	MPEG-2	completed (2008)
Germany	2002	MPEG-2	completed (2008)
Belgium	2002	MPEG-2	completed (2008)
Netherlands	2003	MPEG-2	completed (2006)
Italy	2004	MPEG-2	2012
France	2005	MPEG-2/MPEG-4 AVC	2011
Czech Republic	2005	MPEG-2	2011
Denmark	2006	MPEG-2/MPEG-4 AVC	2009
Estonia	2006	MPEG-4 AVC	2010
Austria	2006	MPEG-2	2010
Slovenia	2006	MPEG-4 AVC	2011
Norway	2007	MPEG-4 AVC	2009
Lithuania	2008	MPEG-4 AVC	2012
Hungary	2008	MPEG-4 AVC	2011
Ukraine	2008	MPEG-4 AVC	2014
Portugal	2009	MPEG-4 AVC	2012
Ireland	2009	MPEG-4 AVC	2012
Slovakia	2009	MPEG-4 AVC (expectedly)	2012
Poland	2009	MPEG-4 AVC (expectedly)	2014
Russia		MPEG-4 AVC	2015

Около 90% от домакинствата в Холандия са абонирани за кабелни мрежи, които продължават да използват аналогово разпространение, което е направило прехода за хората там по-неусетен. Големите по територия държави като Великобритания, Германия, Франция, Полша имат различни степени на цифрово покритие в различните региони към момента, защото извършват прехода поетапно и отделните области не са в еднаква степен на подготовка и въвеждане на проекта. Затова повечето страни са възприели модела на паралелно разпространение (simulcast) на аналогово и цифрово излъчване, който им осигурява комфорт до окончателното приключване на прехода. Подходът на държавите е различен и по отношение на процедурите за избор на оператор на цифрова мрежа, тоест този, който изгражда инфраструктурата за цифровото излъчване и разпространява телевизионните програми. В някои страни инициативата за откриване на цифрова платформа идва от правителството (Люксембург, Белгия, Финландия), в други - от медийния регулатор (Гърция, Словения, Латвия), а в трети - от самите кандидати за конкурса (Франция, Германия, Италия).

Така например във **Великобритания** към момента има шест цифрови мрежи. Пет от тях са лицензирани от конвергиращия телеком-медийен регулатор OFCOM, а първата изградена във времето мрежа е последица от решение на правителството и касае програмите на обществения оператор BBC, които се разпространяват приоритетно с оглед на публичния интерес, или това е т.нар. задължение *must carry*, което в България засяга телевизионните програми с национално покритие.

Франция пък има друг подход. Там цифровата мрежа се нарича дистрибутор на услуги и се избира по инициатива на обществените телевизии. Няколко телевизионни програми се договарят да учредят акционерно дружество, което да излъчва цифрово техните програми. Така например обществената цифрова мрежа се нарича Дружество за управление на мрежата R1 и на нея са качени 6 национални програми (France 2, France 3, France 4, France 5, ARTE, LCP). Във всяка от тях има държавно участие, а дейността на тази мрежа се финансира изцяло от държавния бюджет. И във Франция обаче, както и в България, съществува законово ограничение, че тв оператор не може да бъде собственик на цифрова мрежа. Забранено е на собствениците на тв програми да се месят при вземането на решения, касаещи финансовата независимост на инфраструктурата.

Австрия е избрала противоположен на Франция модел. Там програмните оператори не кандидатстват за цифрово излъчване на програмите си, а самите кандидати за оператори на цифрова мрежа представят в конкурсните си документи списък от програми, които имат намерение да разпространяват. Местният регулатор е отдал две цифрови платформи за държавна цифрова мрежа на обществения оператор ORS, който има задължения да изгради и управлява инфраструктурата за 10 години. Към момента в Австрия работят цифрова мрежа А, на която са качени националните ORF1, ORF2 и ATV+, и цифрова мрежа Б, на която се излъчват "букет от програми" - 3sat, SportPlus,

Pro7, Sat.1, Euronews и ATV. Но до 2010, когато ще приключи преходът там, се очаква да се освободят честоти за още 5 или 6 цифрови мрежи.

В политиката на **Германия** всяка провинция има свой медиен закон и съответно медиен регулатор, който определя условията, реда и процедурите за издаване на лиценз. Там се използва понятието програмен букет вместо цифрова мрежа, а операторите на инфраструктурата сами определят кои програми да включат в нея. Но пък няма ограничение и телевизионните оператори могат да имат собствена мрежа. Така например собственик на телекомуникационната структура е Deutsche Telekom, обществените телевизии ARD, ZDF, WDR имат собствени цифрови платформи, на които качват програмите си, но имат и съвместни програми. Търговските оператори, RTL и ProSieben Sat1 също притежават свои програмни букети.

Въпреки различията в дефинициите за оператори на цифрова мрежа държавите се водят почти от едни и същи критерии, когато го избират. От значение са степента на покритие, времевите графици, които предлагат кандидатите, и възможностите им за поддръжка на услугите и инфраструктурата. Предимства имат онези, които са стабилни финансово и предлагат специална помощ на социално слаби граждани за снабдяване с технологията, необходима за приемане на цифров сигнал, т.нар. set-top box устройства (специални приставки, които се слагат към тв приемника и преобразуват сигнала от аналогов в цифров). Във Великобритания се обръща внимание на политическата независимост на кандидата, а в Германия има специални антимонополни правила.

Основен проблем е как да направят цифровия преход финансово поносим за социално слабите групи и как да убедят хората в необходимостта от промяната. **В Австрия и Франция са създадени специални Фондове за цифровизацията**, които да осигурят средства за научноизследователски проекти за тестване на устройствата, за разработване на програми, както и за подпомагане на социално затруднените граждани за закупуване на необходимите устройства, които преобразуват сигнала от аналогов в цифров. Във Франция този фонд възлиза на 15 млн. евро, а в Австрия операторът на цифрова мрежа ORS се задължава да финансира информационна кампания, която да разясни на потребителите как и защо се въвежда цифровизацията. Във Великобритания правителството решава да създаде независима организация Digital UK за подпомагане на процеса, която се притежава от обществените оператори и операторите на цифрови мрежи SDN и National Grid Wireless и също има за задача да подготви населението какво точно трябва да направи и кога. В Германия кампанията струва на регулатора и медийните компании 1.2 млн. евро и включва интернет страница, тв клипове, гореща телефонна линия за потребители и постоянно течаща информационна лента, която информира за най-актуалните събития от прехода.

"Нова епоха на качествена цифрова телевизия в България с ненадминати картина и звук." Така звучат амбициите на Михаел Вебер - директор на отдел "Продажби, маркетинг и комуникации" в австрийската компания ORS. ORS води преговори с БТК за придобиването на Националното управление "Радио- и

телевизионни системи" (НУРТС). НУРТС разполага с над 800 съоръжения в страната и излъчва сигнала на медиите с национално покритие БНТ, БНР, bTV, "Нова телевизия", TV2 и "Дарик". По-важното в случая е, че при сделката ORS придобива и цифровия мултиплекс на БТК, имащ възможност да излъчва дигитална телевизия на територията на София. Така австрийската компания се превръща в почти сигурен победител в конкурса за разрешение за използване на радиочестотния спектър. Това означава, че всички радио- и тв канали ще трябва да се договарят с ORS за техническото им разпространение. ORS също не крият, че се интересуват по-скоро от възможностите на цифровизацията в България. "НУРТС е с добри позиции в аналоговото радио и телевизионно излъчване и може да играе водеща роля в прехода към цифровизацията. Желанието на ORS е да придвижи въвеждането на цифрова телевизия в България. За тази цел компанията се надява да използва опита си от изграждането на цифровата тв мрежа DVB-T в Австрия. Там ORS поддържа наземната инфраструктура за излъчване на цифров телевизионен сигнал (която в момента има около 90% покритие), както и техническите услуги за цифрово сателитно разпространение в Европа. Въвеждането на DVB-T в Австрия е много успешно както технически, така и от гледна точка на потребителите. От ORS твърдят, че като стратегически инвеститор ще работят заедно с клиентите и правителството в България, за да осигурят гладък преход към цифрово излъчване.

По закон БТК/ НУРТС е задължен да разпространява националните програми на БНТ и БНР, което ще важи и за цифровия пренос. За БНТ и БНР държавата предвижда да има изграден собствен мултиплекс. Що се отнася до bTV, "Нова телевизия", "Дарик" и TV2, те ще заемат четири от общо шестте програмни честоти на първия мултиплекс без конкурс. Правилата за конкурса, критериите за кандидатите и програмите, които ще разпространяват, както и контролът върху цените за разпространение, зависят обаче изцяло от приемането на медийния закон и са в правомощията на двата регулатора Съвета за електронни медии и Комисията за регулиране на съобщенията. ORS решава да инвестира в България въпреки световната финансова криза и по-ниските приходи на собственика си ORF (Австрийската обществена радио и телевизионна компания). Цена на сделката с БТК не се обявява, но според онлайн изданието на Wirtschaftsblatt става дума за 85 милиона евро. По информация на вестник "Стандарт" продажбата е сключена за около 150 милиона евро. ORS предвиждат да вложат в НУРТС 80 милиона евро, като в случай на разпределяне на лиценза за DVB-T компанията ще трябва да направи големи инвестиции в каналната мрежа. Планират се също инвестиции в модернизация на сегашната инфраструктура. ORS е една от водещите компании, предлагащи аналогови и цифрови радиочестотни мрежи в Австрия. Нейни собственици са австрийската обществена телевизия ORF и медийното предприятие "Медикур" на "Райфайзен холдинг Виена" в съотношение 60:40. Освен в България ORS са кандидатствали за цифров пренос и в Словения и Словакия. В Австрия ORS поддържа мрежа от около 500 станции.

Какви са характеристиките на средата за създаване на български вариант за преход към цифрово телевизионно разпръскване.

1. Основни мотиви и предпоставки

- Преходът към цифрово телевизионно разпръскване в България е изостанал драматично – тоест необходими са спешни и обосновани действия.
- Този преход трябва да се извърши в условията на тежка икономическа и финансова криза – тоест трябва да се реализира по максимално евтин начин. Когато преките чужди инвестиции заливаха България по проблемите на цифровизацията не бяха предприети реални стъпки. Сега в условия на криза трябва да се равняваме по водещите богати страни-членки.
- Трябва да се осигури в максимална степен независимостта на частните медии, плурализма и свободата на изразяване, без задкулисни протекции и зони на влияние.
- Трябва да бъде осигурено подобаващо място и роля на обществените телевизии.
- Поради горните изисквания е необходимо да се съобразяваме със съществуващите дадености.

2. Краен резултат

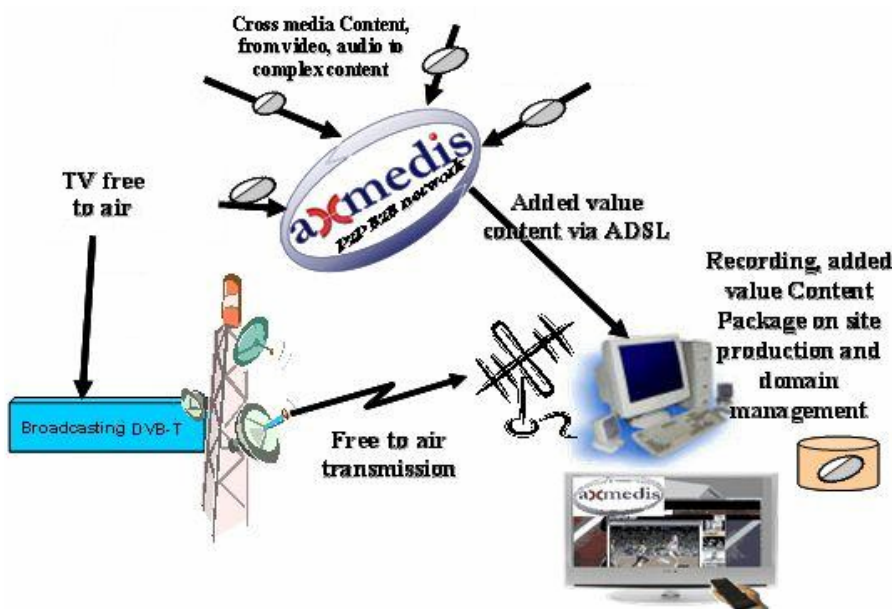
Цифровото телевизионно разпръскване се осъществява чрез трислойна архитектура, осигуряваща преноса на телевизионния сигнал от телевизионните студия до крайния потребител, приемащ програмата чрез ефирен приемник.

Първото ниво е съществуващата мрежа на НУРТС, включваща пътищата до кулите, електрозахранването, ВиК, помещенията, вътрешните функционални мрежи, антенните мачти, радиорелейните линии, оптичните кабели до кулите, квалифицирания персонал, измерителната апаратура и т.н. Това ниво сега и за в бъдеще се очертава да е предимно частно, в смисъл, че българската държава няма съществено участие в собствеността му. Имайки предвид уникалните точки, в които са разположени обектите на БТК/ НУРТС, може да бъде определен като специфичен пазар, подлежащ на ex-ante регулиране, на който НУРТС да бъде определено за предприятие със значително въздействие върху пазара. Така могат да му бъдат наложени специфични задължения, като контрол за формиране на цени, задължения за осигуряване на достъп, прозрачност на финансови и технически условия, задължения за

“collocation” и свързани услуги. За краткост може да се нарича „оператор на пасивната (съществуващата) инфраструктура“, като е ясно предварително, че това наименование съдържа известна неточност. Очевидно е, че е забранено това предприятие да произвежда „съдържание“, тоест телевизионни програми.

Второто ниво ще е новосъздадено предприятие от смесен тип, тоест с държавно и частно участие – един от възможните модели на „публично-частното партньорство“. Броят на частните субекти предстои да се уточнява, без да се изключва възможността от един до няколко. Основната роля на това предприятие е да осигури реализацията на един бърз и ефективен инвестиционен проект. В този проект ще се включва – проектиране на мрежата, съобразявайки се със съществуващата такава на НУРТС, тоест ще се доизградят само необходимите допълнителни (нови) обекти, доколкото са необходими. Този инвестиционен

проект включва всички необходими нови съоръжения за цифрово телевизионно разпръскване. Тъй като част от тези нововъведения ще са в обектите на НУРТС би могло да се обмисли възможността НУРТС да бъде привлечен като миноритарен съдружник, ако е готов да осигури полагащите се финанси.

Изключително важно е това предприятие да работи със свежи пари, без апортни вноски, чието остойностяване задължително води до колизии. Държавното участие също трябва да се осъществи чрез финансови средства. По този начин ще се даде едно прилично обяснение „къде отиват парите от лицензионните такси за ползване на честотите“ от една страна, а от друга страна ще бъде обосновано изискването в цифровите платформи задължително да бъде включени една-две държавни телевизионни програми. За краткост може да се нарича „оператор на активната (новата) инфраструктура“, като е ясно предварително, че това наименование съдържа известна неточност. Очевидно е, че ще е забранено това предприятие да произвежда „съдържание“, тоест телевизионни програми.

Това предприятие ще може да оперира с честотния спектър за телевизионно разпръскване, тоест ще е в разрешителен режим, което ще му гарантира дългосрочна възвращаемост на направените инвестиции. То обаче

няма да има никакви правомощия по определянето на списъка на телевизионни програми, които ще се „качват“ на мултиплекса. Остава възможността това предприятие да ползва някои ленти от този обхват за осигуряване на широколентов безжичен достъп до Интернет с решение на регулатора по проекта на ЕС за „цифров дивидент“. При това положение ограничения честотен ресурс ще се заплаща от производителите на съдържание, на които медийния регулатор е осигурил място в цифровия мултиплекс, а лентите за „цифров дивидент“ от „оператора на активна инфраструктура“. Цената за ползване на „пасивната и активната“ инфраструктура ще се заплаща респективно от радиотелевизионните оператори и ще се разпределят за оперативни разходи и възстановяване на инвестиционните разходи.

Третото ниво ще са радио и телевизионните оператори (производителите на телевизионна програма), които ще се лицензират за излъчването на програми, както и за ползване на честотен ресурс, включително за място в мултиплекса. Те ще имат и грижата да пренесат телевизионния сигнал от студиото до договорена точка с оператора на „активна инфраструктура“ по силата на договор.

Моделът на пръв поглед е сложен, но през третото хилядолетие няма вече прости неща, още повече, когато трябва за отрицателно време да се постигне нещо с малко пари...